

ΚΥΡΙΟΙ ΟΡΟΙ ΜΙΑΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ (Κύριας ή Δευτερεύουσας)

1. ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ

- Αυτό για το οποίο γίνεται λόγος μέσα στην πρόταση και απαντά στην ερώτηση: ποιος;
- Βρίσκεται μέσα στην πρόταση ή εννοείται από το νόημα της πρότασης ή από την κατάληξη του ρήματος.
- Βρίσκεται σε πτώση ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ. πχ Οι μαθητές διαβάζουν.
Διαβάζω ένα βιβλίο (ενν. εγώ).

2. ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑ Είναι το ρήμα κι ό,τι συνδέεται άμεσα μ' αυτό. => Έχει τις εξής μορφές:

α) Ρήμα αμετάβατο

π.χ. Ο Πέτρος τρέχει.

β) Ρήμα μεταβατικό και ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ π.χ. Ο

Πέτρος διαβάζει το βιβλίο.

γ) Ρήμα μεταβατικό με δύο ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ (άμεσο και έμμεσο)

π.χ. Ο Πέτρος του έδωσε το βιβλίο.

δ) Συνδετικό ρήμα και ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ

Υποκειμένου

π.χ. Ο Πέτρος είναι μαθητής.

ε) Ρήμα μεταβατικό και ΑΝΙΚΕΙΜΕΝΟ και ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ του ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ.

π.χ. Διόρισαν τον Πέτρο δάσκαλο.

- ΣΗΜ:** 1. Το ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ μπορεί να είναι ολόκληρη πρόταση (όταν έχουμε απρόσωπο ρήμα) π.χ. Φαίνεται ότι θα βρέξει.
2. Συνδετικά λέγονται τα ρήματα που συνδέουν το ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ τους με μια λέξη που δείχνει ιδιότητα και λέγεται ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ. Το ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ αναφέρεται στο ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ του ΡΗΜΑΤΟΣ.
3. Συνδετικά ρήματα είναι: είμαι, γίνομαι, λέγομαι, θεωρούμαι, υπηρετώ, εκλέγομαι, φαίνομαι, αποδεικνύομαι...
- 4 Σε ορισμένα ρήματα που συντάσσονται με δύο ΑΙΤΙΑΤΙΚΕΣ, η δεύτερη ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ είναι ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ στην πρώτη. Τότε λέμε ότι έχουμε ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ του ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ, π. χ. Όλοι θεωρούν τον Πέτρο(=Αρ) υπεύθυνο(=Κατηγορούμενο Αντικειμένου).

ΠΕΡΙΟΔΟΣ - ΗΜΙΠΕΡΙΟΔΟΣ - ΠΡΟΤΑΣΗ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ: Τμήμα του λόγου με ολοκληρωμένο νόημα, που ξεκινά από κεφαλαία γράμμα και τελειώνει σε τελεία ή ισχυρό σημείο στίξης (ερωτηματικό, θαυμαστικό, αποσιωπητικά).
π.χ. Ήταν ένα μεσημέρι όπου η ζέστη ήταν ανυπόφορη και δε φυσούσε καθόλου, γιατί ήταν μέσα του καλοκαιριού.

ΗΜΙΠΕΡΙΟΔΟΣ: Τμήμα του λόγου που ξεκινά από κεφαλαίο γράμμα και τελειώνει σε άνω τελεία ή ξεκινά από άνω τελεία και τελειώνει σε άνω τελεία ή ξεκινά από άνω τελεία και τελειώνει σε τελεία.
Ήταν μεσημέρι· η ζέστη ήταν αφόρητη · δεν κουνιόταν φύλλο.

ΠΡΟΤΑΣΗ: Τμήμα του λόγου όπου υπάρχουν ή εννοούνται οπωσδήποτε δύο Κύριοι Όροι (Υποκείμενο - Κατηγορημα). Βασικό στοιχείο και πυρήνας της πρότασης είναι το ΡΗΜΑ. Εντοπίζουμε πρώτα το ΡΗΜΑ και στη

συνέχεια βρίσκουμε τα όρια της πρότασης, κύριας ή δευτερεύουσας. Στην πρόταση μπορεί να υπάρχουν κι άλλοι προσδιορισμοί, ενώ κάποιοι όροι μπορεί να εννοούνται.

π.χ. Το μεσημέρι (Υρ) έφτασε (Ρ). ► πρόταση με τους Κύριους Όρους (Απλή)

Το ζεστό (=Επιθετικός Προσδιορισμός στο «μεσημέρι») μεσημέρι (Υρ) έφτασε (Ρ) πολύ(=προσδιορισμός ποσού) γρήγορα(=προσδιορισμός χρόνου). ► πρόταση με Κύριους Όρους και Προσδιορισμούς (Επαυξημένη)

Έφτασε (=Ρ). ► πρόταση στην οποία εννοείται το ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ (Υρ=το μεσημέρι) (Ελλειπτική)

ΣΗΜ: 1. Κάθε περίοδος έχει τόσες προτάσεις, όσα και ρήματα, εκτός κι αν κάποιο ρήμα εννοείται.

2. Οι προτάσεις ως προς τη σχέση τους με τις άλλες χωρίζονται σε: Κύριες ή Ανεξάρτητες (δεν εξαρτώνται από άλλη πρόταση και στέκονται μόνες τους στο λόγο) και σε Δευτερεύουσες ή Εξαρτημένες (εξαρτώνται από κάποια άλλη πρόταση, κύρια ή δευτερεύουσα).

π. χ. Τα μεσημέρια είναι ανυπόφορα, γιατί κάνει πολύ ζέστη.

Κύρια

Δευτερεύουσα